

10. Mabeck CE. Lægen og patienten. København: Munksgaard, 1994.
11. Dehlholm-Lambertsen B. Oppe på bjerget – ude på landet [ph.d.-afhandl.] Aarhus Universitet: Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, 1999.
12. Speciallægekommissionen. Fremtidens speciallæge. København: Sundhedsministeriet, 2000.
13. Toft BS, Hildebrandt S. Mentor en hjertesag. København: Børsen, 2002.
14. Schei E. Legen – et får i ulveklær? I: Kirkeengen AL, Jørgensen J, eds. Medicinsk teori. Almenpraktikerserien. Oslo: Tano Aschehoug, 1992:105-14.
15. La Cour P. Psychological defenses of Danish medical students. J Nerv Ment Dis 2002;190:22-6.

Forskningstræning for alle læger – også uden for universitetssygehusene

Evaluering af kursus i grundlæggende forskningsmetodologi

Anders Håkansson, Katarina Bengtsson, Arvid F. Jørgensen & Hanne Hollnagel

Resumé

Introduktion: Praktiserende læger er ofte interesseret i at forske, men hæmmes af mangel på tid og uddannelse. Lægerne har også problemer med at tolke andres forskningsresultater. Derfor oprettedes der i Sverige i 1989 et kursus i grundlæggende forskningsmetodologi for praktiserende læger, hvor målgruppen efterhånden blev udvidet til også at omfatte sygehuslæger. Kurserne afholdes decentralt og for tiden seks forskellige steder i det sydlige Sverige samt i Hillerød i Danmark. Formålet med undersøgelsen er at evaluere kurserne som led i et aktionsforskningsprojekt, hvor kurserne tilrettes efter kursusevalueringen.

Materiale og metoder: Kurset består af teori (forelæsninger/øvelser) og praksis (projektarbejde) og forløber over 18 måneder med teoriundervisning ca. seks timer hver måned. Kursusevalueringsskemaerne blev sendt til de 112 læger, som med start i 1997 og 1999 gennemførte kurset. Svarprocenten var 85. Der blev spurgt, om de forskellige målsætninger med kurset var relevante samt om kursisterne mente, at de havde opnået de respektive mål.

Resultater: De oftest oplyste motiver for at gå på kurset var ønsket om at lære kritisk gennemlæsning af videnskabelige studier og at lære at gennemføre egne studier. To af tre kursusedeltagere syntes, at de teoretiske forelæsninger og projektarbejdet havde kompletteret hinanden godt. Deltagerne mente, at målene var yderst relevante, men målopfyldelsen var mindre – mellem 57% og 77%.

Diskussion: Kurset udgør et vigtigt erfaringsmateriale i forbindelse med indførelsen af den nye speciallægeuddannelse i Danmark, hvor alle læger skal gennemføre en specialespecifik forskningstræning svarende til 60 dage indeholdende forskningsmetodologi og projektarbejde under vejledning. Almen medicin har udarbejdet sit forslag til forskningstræning ud fra erfaringerne med disse kurser, og forslaget indgår i målbeskrivelsen i Almen Medicin vedrørende akademikerrollen [1].

på uddannelse. Lægerne har problemer med at gennemføre egne forskningsprojekter [2], men også med at tolke andres forskningsrapporter. Hvis større forskningsaktivitet blandt praktiserende læger skal opnås, kræves forbedret videnskabelig træning med personlig vejledning under projektarbejde og tillige støtte fra universitetsmiljøerne [3]. Også hos de amtsligt ansatte sygehuslæger er behovet for grundlæggende videnskabelig uddannelse stort [4, 5].

Med det formål at give læger inden for primærsektoren en basal videnskabelig skoling oprettede vi i 1989 et kursus i grundlæggende forskningsmetodologi for alment praktiserende læger i den sydlige sundhedstjenesteregion i Sverige [6-11, **Tablet 1**]. Efterhånden blev målgruppen udvidet til også at omfatte sygehuslæger og til en vis grad andre erhvervskategorier inden for sundhedssektoren. Indtil 1999 har ca. 340 læger gennemført kurset. Kurserne holdes for tiden seks forskellige steder i det sydlige Sverige, nemlig i Halmstad, Helsingborg, Karlskrona, Kristianstad, Malmö og Växjö, men også i Hillerød i Danmark. Kurset afholdes af den samfundsmedicinske institution i Malmö og strækker sig over tre semestre. Kurset giver 20 universitetspoint, hvoraf halvdelen opnås ved forelæsninger og litteraturstudier og resten ved eget projektarbejde.

Kurserne i Danmark bliver udført med en kursusledelse fra den samfundsmedicinske institution i Malmø ved Lunds Universitet og fra netværkssamarbejdet mellem den decentrale forskningsenhed for almen praksis i Frederiksborg Amt, Afdeling for Almen Medicin, Københavns Universitet, og Central forskningsenhed for almen praksis, København. Kurset udgør et vigtigt erfaringsmateriale i forbindelse med indførelsen af den nye speciallægeuddannelse i Danmark, hvor alle læger skal gennemføre en specialespecifik forskningstræning svarende til 60 dage indeholdende forskningsmetodologi og

Praktiserende læger er ofte interesseret i at forske. De hæmmes først og fremmest af mangel på tid, men også af mangel

VIDENSKAB OG PRAKSIS | ORIGINAL MEDDELELSE

Tabel 1. Oversigt over kursusindholdet. Desuden tilkommer eget projektarbejde inkluderende personlig vejledning.

	Antal timer			Antal sider litteratur
	forelæsninger	gruppeøvelser	eksamination	
1. semester				
Forskningsmetodologi	4			300
At skrive en projektprotokol og at søge penge	4			
Litteratursøgning	4	4		
Videnskabsteori	4			100
Forskningsetik	4			150
Computerkursus	4			
Projektplanlægningsseminar			8	
2. semester				
Statistik	12	4		850
Epidemiologi	8			500
Interview og spørgeskema	4			150
Kvalitativ metodologi	12			450
Skriftlig eksamination			4	
Projektseminar		8		
3. semester				
Den videnskabelige artikel	4			600
Den mundtlige præsentation	4			
Slutseminar			16	
I alt	68	16	28	3.100

projektarbejde under vejledning [12, 13]. Almen medicin har udarbejdet sit forslag til forskningstræning ud fra erfaringerne med disse kurser, og forslaget indgår i målbeskrivelsen i Almen Medicin vedrørende akademikerrollen [1].

Ved årsskiftet 1995-1996 gennemførtes der en enquete blandt de læger, som indtil da havde deltaget i kurserne [7]. Det viste sig, at en tredjedel ville gå videre mod en ph.d.-grad, og at yderligere en tredjedel var interesseret i en videnskabelig grad på mellemniveau. Vi har nu gennemført yderligere to hele kursusforløb, begyndende i hhv. 1997 og 1999.

Det er vigtigt at finde ud af, om den uddannelse, man giver, rent faktisk virker og opfylder de behov, som ikkeforskningstrænede læger har. Formålet med denne undersøgelse er at evaluere kurserne som led i et aktionsforskningsprojekt, hvor kurserne tilrettes efter kursusevalueringen.

Materiale og metoder

Kurset [10] forløber over 18 måneder med teoretisk undervisning ca. seks timer månedlig, heraf 68 timer med forelæsninger og 44 timer med gruppeøvelser/projektseminarer/eksamen. Parallelt hermed forløber eget projektarbejde under vejledning, således at de teoretiske kundskaber umiddelbart tillempes i det praktiske projektarbejde [14].

For at evaluere kurset valgte vi at sende et nykonstrueret kursusevalueringsskema hjem til kursusedtagerne.

Studiepopulationen var alle de 112 læger, som med start i hhv. 1997 og 1999 gennemførte kurset i grundlæggende forskningsmetodologi. Deltagere fra andre erhvervs kategorier ekskluderedes.

I undersøgelsen spurgte vi, ud over om baggrundsplysninger som alder, køn og speciale, også om motiver for at deltage i kurset. Hver kursusedtager blev bedt om at angive, om de

forskellige målsætninger med kurset var relevante, samt om han/hun mente at have opnået de respektive mål. Vi spurgte også om, og i bekræftende fald, hvor de havde fået publiceret deres projektarbejder, samt om de havde planer om at fortsætte med en formel forskeruddannelse. Der var også mulighed for i et åbent spørgsmål at formulere, hvad man havde oplevet som kursets styrker og svagheder.

Evalueringsskemaerne blev sendt ud i foråret 2002. Svarkurverterne var nummererede for at kunne afkrydses efterhånden som de kom tilbage, men selve besvarelsene var anonyme. To rykkere blev udsendt med to ugers mellemrum.

Vi fik to skemaer retur på grund af mangelfuld adressering, og den endelige studiepopulation blev 110 læger. Af disse svarede 94, hvilket giver en svarprocent på 85. Det eksterne bortfald bestod af ti mænd og seks kvinder med en gennemsnitsalder på 41 år. Ingen af kursusedtagerne havde et bortfald, der var større end 25%. Det interne bortfald var for tre fjerdedele af spørgsmålenes vedkommende 0-2 personer per spørgsmål, og det største bortfald på et enkelt spørgsmål var otte personer.

Resultater

Kursusedtagernes gennemsnitsalder var ved kursusstart 38 år (varierende fra 27 til 56 år). Et flertal af deltagerne (59%) havde gået på kurset under deres speciallægeuddannelse, og de specialeuddannede læger havde i gennemsnit arbejdet ni år som specialister. Halvdelen kom fra specialet almen medicin, mens en fjerdedel var intern medicinere eller kirurger/ortopæder, og en fjerdedel kom fra øvrige specialer.

Det almindeligst givne motiv for at gå på kurset var ønsket om at lære kritisk gennemlæsning af videnskabelige studier respektive at lære at gennemføre egne studier (**Tabel 2**).

Kurset består af en kombination af teori (forelæsninger) og

VIDENSKAB OG PRAKSIS | ORIGINAL MEDDELELSE

Tabel 2. Hvilken betydning havde følgende alternativer for din beslutning om at gå på kurset? Andel, som har angivet, at motivet har haft stor eller meget stor betydning.

Motiv for at gå på kurset	Andel i %
At kunne læse videnskabelige studier kritisk	89
At lære at gennemføre egne studier	76
At få redskaber til kvalitetsudvikling	51
At påbegynde/gennemføre en forskeruddannelse	41
At få afveksling i den kliniske hverdag	36
At udvikle mig selv som kliniker	35
At kunne vejlede bedre, f.eks. i ST-projekter	26

praksis (projektarbejde). Man skal direkte kunne omsætte de teoretiske kundskaber i praksis under projektarbejdet [10]. To af tre kursusdeltagere syntes, at de to dele supplerede hinanden godt.

Det store flertal (92%) havde helt eller delvis kunnet gå til forelæsningserne i deres arbejdstid. Derimod havde halvdelen måttet udføre deres projektarbejde helt uden for arbejdstid, 45% til en vis grad eller i høj grad i arbejdstiden, og kun 3% havde kunnet gøre det helt i arbejdstiden.

Omkring to tredjedele (71%) havde haft en og 23% havde haft flere vejledere. Dog havde 6% af kursusdeltagerne måttet gennemføre projektet på egen hånd. Næsten alle (92%) havde haft post doc.-vejledere, der havde skrevet ph.d. eller disputats, og 62% syntes, at den individuelle vejledning havde fungeret godt.

Videnskabskontrollen sker dels i form af skriftlig eksamen og dels i form af mundtlige projektseminarer. Tre af fire kursusdeltagere syntes, at den førstnævnte var relevant, mens ni af ti syntes, at de sidstnævnte var relevante.

I et spørgsmål præsenterede vi kursusmålene fra kursuspåbudsplanen og spurgte, om de havde været relevante, og om man havde opnået dem. Målene er opstillet efter rækkefølgen i forskningsprocessen og begynder således med litteratursøgning og slutter med mundtlig opposition. Deltagerne mente i almindelighed, at målene var yderst relevante, men de mente ikke i samme udstrækning, at de havde opnået målene (Tabel 3).

Af kursusdeltagerne troede 81% (32% helt og 49% delvist),

at kurset ville komme dem til nytte i deres kliniske arbejde, mens 47% (23% helt og 24% delvist) troede, at deres chef mente, at kurset ville komme til at være til nytte i det daglige arbejde.

Sammenlagt havde 48 kursusdeltagere (51%) fået publiceret deres projektarbejder, 35 (heraf 14 praktiserende læger) i et internationalt tidsskrift og 13 i et nationalt. Ni kursusdeltagere (fem mænd og fire kvinder) havde indskrevet sig som ph.d.-studerende, og yderligere 17 (11 mænd og seks kvinder) havde planer om at gøre dette. Af disse i alt 26 læger var ni almenmedicinere.

Kursets styrker

Her havde 77 kursusdeltagere valgt at udtale sig med i alt 170 kommentarer. Knap en tredjedel vedrørte forelæsningserne; de havde haft en god bredde, forelæserne havde været engagerede, og man satte pris på, at forelæsningserne havde ligget i arbejdstiden. En fjerdedel af kommentarerne kunne henføres til projektarbejdet; man havde fået kompetent vejledning, man satte pris på kombinationen af teori og praksis, og projektseminarerne havde været en god arbejdsform. Endvidere fremgik det, at kurset havde været en god hjælp i specialeuddannelsens projektarbejde, og at det havde stimuleret til lokal forskning.

Kursets svagheder

Her havde 67 kursusdeltagere valgt at udtale sig med i alt 127 kommentarer. Også her vedrørte en tredjedel af kommentarerne forelæsningserne; man syntes de havde været af svingende kvalitet, og at først og fremmest statistikdelen havde været svær. En fjerdedel af kommentarerne vedrørte tiden; man havde haft svært ved at møde op i arbejdstiden, og projektarbejdet var i høj grad indrettet på at foregå i fritiden. I øvrigt fremgik det, at man havde haft svært ved at finde engagerede vejledere, og at kvaliteten af vejledningen havde været svingende.

Diskussion

Forskningsinteresserede kolleger findes overalt, ikke kun i

Tabel 3. Mener du, at kursets mål var relevante for dig, og mener du, at du opnåede disse mål i løbet af kurset? Af de fem svarmuligheder er de to højeste og de to laveste lagt sammen, mens det neutrale mellem svar er udeladt (n=94).

Kompetencemål	Andel i %				Forskel mellem første og tredje kolonne
	Relevans		Målopfyldelse		
	Meget høj/høj	Lav/meget lav	Meget god/god	Dårlig/meget dårlig	
At kunne:					
- søge medicinsk litteratur	91	1	68	4	23
- udarbejde en projektplan	87	2	77	0	10
- indsamle undersøgelsesdata	78	3	71	4	7
- analysere disse data	78	3	57	7	21
- skrive en artikel af videnskabelig karakter	82	3	57	7	25
- præsentere projektresultater mundtligt	77	2	68	7	9
- forsvare og forklare valg af metoder	77	2	57	10	20
- læse en artikel kritisk	90	1	59	12	31
- opponere mundtligt vedr. et projekt	63	5	60	6	3

VIDENSKAB OG PRAKSIS | ORIGINAL MEDDELELSE

universiteternes umiddelbare nærhed [4, 5]. At afholde kurser decentralt giver også disse læger mulighed for at skaffe sig grundlæggende kundskaber i forskningsmetodologi. Nogle kommer herefter til at gå videre med en videregående forskeruddannelse, hvilket dette studie klart viser. Hver tiende kursusdeltager havde indskrevet sig som ph.d.-studerende, og yderligere dobbelt så mange overvejede at gøre det. Disse fund stemmer overens med vore evalueringer af tidligere kursusforløb [7, 11].

For majoriteten af kursusdeltagerne er en ph.d.-uddannelse naturligvis ikke det primære formål med kurset. Ni af ti angav, at de ville lære kritisk læsning af videnskabelige artikler, og måske er dette noget, som bør tilbydes enhver læge i løbet af speciallægeuddannelsen i Sverige [10]; det er et af formålene med forskningstræningen i den nye speciallægeuddannelse i Danmark [12, 13].

Antagelig kræves der bedre kundskaber i videnskabelig metode, for at kvalitetsarbejdet skal fungere i den medicinske hverdag [4], og otte af ti troede, at kurset ville komme dem til nytte i deres kliniske arbejde. At tilstrækkelig tid er en vigtig forudsætning for at kunne udføre forskningsprojekter er tydeligt fremgået, både i denne og tidligere undersøgelser [7, 11, 15].

Hovedformålet med studiet var at finde ud af, hvor godt vore kurser i forskningsmetodologi opfyldte de mål, der var

sat for kurset. Generelt kan man drage den slutning, at de opfyldte dem godt. Imidlertid kan man konstatere en vis diskrepans mellem, hvor relevante kursusdeltagerne oplevede visse af de opstillede kompetencemål, og hvor godt de følte, at de havde opnået disse mål i løbet af kurset. Måske ligger det i sagens natur, at man ikke kan nå helt frem i løbet af et relativt kort kursus i netop grundlæggende forskningsmetodologi, men vi bør nok lægge yderligere vægt på de kompetencemål, hvor diskrepansen mellem relevans og målopfyldelse opleves som størst.

Det kompetencemål, som viste størst difference mellem relevans og målopfyldelse var »at læse en artikel kritisk« (31%). Derfor har vi i Danmark udviklet et firedageskursus i kritisk litteraturlæsning, som tilbydes alle praktiserende læger som supplement til kurset i grundlæggende forskningsmetodologi (Tabel 4).

Den vigtigste nøgle til fremskridt er og vil fremdeles være, hvor godt det lykkes os at støtte kursusdeltagerne i deres egne projektarbejder. På dette punkt har vi udviklet kurserne gennem årene. I dag kan vi næsten garantere hver kursusdeltager en videnskabeligt skolet vejleder. Desuden følger vi projekternes fremskridt gennem regelmæssigt gentagne gruppe-seminarer.

Vi har fortløbende også forsøgt at udvikle forelæsningerne og deres indhold. Blandt andet har vi i det kursusforløb, som

Tabel 4. Kursus i kritisk litteraturlæsning på 2×2 dage for praktiserende læger.

Program	1. dag	2. dag	3. dag	4. dag
09.00-10.00	Plenum Velkomst Den videnskabelige litteratur, kvalitet, Cochrane-samarbejdet og evidensbaseret medicin. Formulering af spørgsmål	Plenum Kvalitativ eller kvantitativ forskning?	Plenum <i>Clinical guidelines</i>	Plenum Metaanalyse, systematiske <i>reviews</i>
10.00-10.30	Kaffe	Kaffe	Kaffe	Kaffe
10.30-12.00	Gruppearbejde. Emner: 1. Arbejdsmetoden introduceres, dagen planlægges 2. Formulering af spørgsmål	Gruppearbejde. Emneforslag: Artikler om diagnose	Gruppearbejde. Emneforslag: Kliniske retningslinjer	Individuel søgning/læsning/fordybelse
12.00-13.00	Plenum Hvor finder man svar? MEDLINE, Cochrane, mv. Hvordan søger man?	Individuel søgning/læsning/fordybelse	Individuel søgning/læsning/fordybelse	Gruppearbejde. Emneforslag: Systematiske oversigtsartikler
13.00-14.00	Frokost	Frokost	Frokost	Frokost
14.00-15.00	Individuel/gruppevis søgning	Individuel søgning/læsning/fordybelse	Individuel søgning/læsning/fordybelse	Individuel søgning/læsning/fordybelse
15.00-15.30	Kaffe	Kaffe	Kaffe	Kaffe
15.30-17.00	Gruppearbejde. Emneforslag: Artikler om behandling Evaluering af gruppeproces	Gruppearbejde. Emneforslag: Artikler om kvalitative metoder Evaluering af gruppeproces	Gruppearbejde. Emneforslag: Artikler om prognose Evaluering af gruppeproces	Gruppearbejde. Emneforslag: Artikler om bivirkninger kl. 16.30-17: Plenum Fremtidens kurser for fagets uddannelseslæger. Evaluering og opsamling af erfaringer fra dette kursus.

VIDENSKAB OG PRAKSIS | ORIGINAL MEDDELELSE

startede i 2001, i samarbejde mellem svenske og danske lærere udvidet undervisningen i spørgeskemametode og i kvalitativ forskningsmetode.

Svagheden ved evalueringsskemaerne er, at man ikke sikker ved, hvor repræsentative de svarende er for alle kursusdeltagerne. Blandt de svarende kan der findes en overvægt af personer, som har en mere positiv indstilling til kurset, som er mere interesserede i forskning, eller som har publiceret i større udstrækning. Den høje svarprocent gør dog, at bortfaldet rimeligvis ikke har kunnet påvirke resultatet i noget nævneværdigt omfang. Vi har i dette studium ikke henvendt os til dem, der af forskellige årsager har forladt kurset før tiden, men det ville naturligvis være interessant også at få oplyst deres synspunkter.

I vort materiale fandt vi ingen signifikante forskelle mellem mænd og kvinder og heller ikke mellem alment praktiserende læger og sygehuslæger, hvilket kan skyldes studiepopulationens begrænsede størrelse. Det er imidlertid planen, at evalueringsskemaet skal anvendes som kursusevaluering i det igangværende og i kommende kursusforløb, hvorfor studiepopulationen efterhånden vil blive større.

Summary

Anders Håkansson, Katarina Bengtsson, Arvid F. Jørgensen & Hanne Hollnagel:

Research training for all doctors – even outside university hospitals: Evaluation of a course in basic research methods. Ugeskr Læger 2003;165:3423-7.

Introduction: General practitioners are often interested in doing research but are hampered by lack of time and research training. Interpreting the results of others can also be difficult. For this reason a course in basic research methods for GPs was started in Sweden in 1989. It was originally aimed at GPs but was later extended to hospital physicians as well. The course is given regionally and at present is held in six different locations in southern Sweden as well as in Hillerød, Denmark. The aim of this study is to evaluate the course as part of a research project to recommend changes to the courses in accordance with the course evaluations.

Materials and methods: The course consists of theory (lectures/seminars six hours a month) and practice (project work) over a period of 18 months. Questionnaires were mailed to the 112 physicians who, starting in 1997 and 1999, completed the course. Eighty-five percent responded to the questionnaire, which asked if the course goals were relevant and if they thought they had achieved them.

Results: The most frequent reasons given for attending the course were a desire to learn how to read scientific articles critically and how to carry out one's own research projects. Two thirds of the participants thought that the theoretical lectures and project work had supplemented each other well.

Most of the participants thought that the goals were very relevant but fewer – between 57% and 77% – felt those goals had been achieved.

Discussion: The course provides important empirical information with regard to future specialist training in Denmark. The plan is for all physicians to have research training – amounting to a total of 60 days – with lectures in research methodology and tutored research projects. The Danish College of General Practitioners has planned research training in accordance with the experience from these courses.

Reprints: Anders Håkansson, Samhällsmedicinska institutionen, Universitetssjukhuset MAS, S-205 02 Malmö, Sverige.
E-mail: anders.hakansson@smi.mas.lu.se

Antaget den 28. juli 2003.
Universitetssjukhuset MAS, Malmö, Sverige, Lunds Universitet, Samhällsmedicinska Institutionen, Avdelningen för Allmänmedicin, Almen Medicinsk Forskningsenhet i Frederiksborg Amt, og Københavns Universitet, Central forskningsenhet for almen praksis og afdeling for almen medicin.

Litteratur

1. Forskningstræning. Speciallægeuddannelsen i Almen Medicin. Forslag fra DSAM og de almenmedicinske forskningsmiljøer juli 2002. København: Dansk selskab for almen medicin, 2002.
2. Robinson G, Gould M. What are the attitudes of general practitioners toward local research? Br J Gen Pract 2000;50:390-2.
3. Lester HE, Carter YH, Dassau D et al. Survey of research activity, training needs, departmental support, and career intentions of junior academic general practitioners. Br J Gen Pract 1998;48:1322-6.
4. Löf L, Leppert J, Bergqvist L et al. Klinisk forskning och forskarutbildning på länsnivå. Läkartidningen 2002;99:4624-7.
5. Håkansson A, Petersson C. Forskning behövs inom all sjukvård – även på avstånd från universiteten (Medicinsk kommentar). Läkartidningen 2002;99:4614-6.
6. Håkansson A. Decentraliserad forskarutbildning. Lyckad kurs i Södra sjukvårdsregionen. Läkartidningen 1994;91:2864-5.
7. Henriksson K, Håkansson A, Råstam L et al. Regionala kurser rekryterar doktorander. Läkartidningen 1997;94:1305-6.
8. Håkansson A, Lohmander S. Universitetet och sjukvårdshuvudmän i samarbete: ny regional forskarutbildning ger praktiska metodik-kunskaper. Läkartidningen 1998;95:3848-9.
9. Håkansson A, Henriksson K, Isacson Å. Research-methods courses for GPs: ten years' experience in southern Sweden. Br J Gen Pract 2000;50:811-2.
10. Håkansson A, Henriksson K, Jørgensen AF et al. Kurser i grundläggande forskningsmetodologi. Ugeskr Læger 2001;163:3678-81.
11. Håkansson A, Pettersson-Lindberg E, Henriksson K. Kurser i grundläggande forskningsmetodik till nytta för kliniker. Läkartidningen 2002;99:1078-83.
12. Fremtidens speciallæge. Betænkning fra Speciallægekommisionen. København: Sundhedsministeriet, 2000.
13. Retningslinier for forskningstræning som led i lægelig videreuddannelse. København: Sundhedsstyrelsen, 2002.
14. www.smi.mas.lu.se/utbildning/fometod/index.htm
15. Jowett SM, Macleod J, Wilson S et al. Research in primary care: extent of involvement and perceived determinants among practitioners from one English region. Br J Gen Pract 2000;50:387-9.